

XXI ASRDA O'ZBEKISTONDA VITRAJ SAN'ATINING AHAMIYATI

Sattorov Farid Farxodovich

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti

“Mahobatli rangtasvir” kafedrası o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14994745>

Annotatsiya. Ushbu maqolada XXI asrda O'zbekistonda vitraj san'atining ahamiyati haqida o'rganib chiqilgan. Mazkur maqolada vitrajlarning an'anaviy va zamonaviy shakllari, shuningdek, vitraj san'ati orqali milliy an'analarni yangi talqinlarda tasvirlash imkoniyatlari kabi masalalarga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: vitraj san'ati, an'anaviy va zamonaviy shakllar, milliy identitet, estetik yondashuv.

ЗНАЧЕНИЕ ВИТРАЖНОГО ИСКУССТВА В УЗБЕКИСТАНЕ В XXI ВЕКЕ

Аннотация. В данной статье рассматривается значение витражного искусства в Узбекистане в XXI веке. В данной статье основное внимание уделяется таким вопросам, как традиционные и современные формы витражей, а также возможности изображения национальных традиций в новых интерпретациях посредством витражного искусства.

Ключевые слова: витражное искусство, традиционные и современные формы, национальная идентичность, эстетический подход.

THE IMPORTANCE OF STAINED GLASS ART IN UZBEKISTAN IN THE 21ST CENTURY

Abstract. This article examines the importance of stained glass art in Uzbekistan in the 21st century. This article focuses on issues such as traditional and modern forms of stained glass, as well as the possibility of depicting national traditions in new interpretations through stained glass art.

Keywords: stained glass art, traditional and modern forms, national identity, aesthetic approach.

Mahobatli rangtasvirning turli turlari san'atni milliy va xalqaro miqyosda turli shakllarda ifodalash imkonini beradi. O'zbek mahobatli rangtasvirining asosiy turlari nafaqat estetik go'zallikni yaratadi, balki xalqning tarixiy, diniy va madaniy qadriyatlarini saqlashda ham muhim rol o'ynaydi.

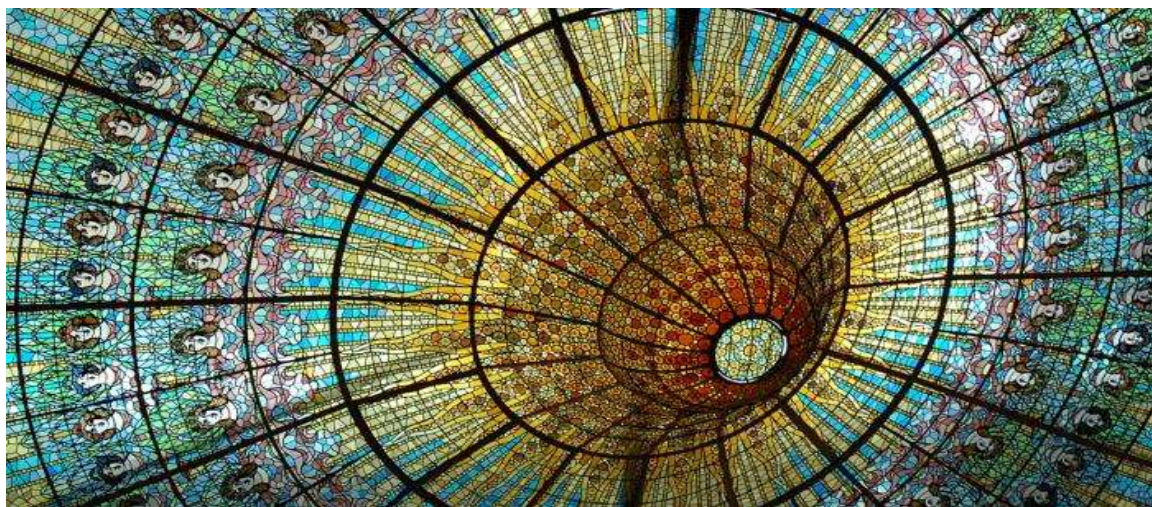
Shuningdek, bu turdagi rangtasvirlar o'zbek rassomlari tomonidan yangi yondashuvlar, uslublar va texnikalar bilan boyitilmoqda, shuning uchun ular har doim yangilanib, o'zining ahamiyatini yo'qotmaydi.

Mahobatli rangtasvir turlari katta hajmli, jamoatga mo'ljallangan san'at asarlari bo'lib, ular ijtimoiy, madaniy va diniy qiymatlarni ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Freskalar, mozaikalar, vitrajlar, mural tasvirlari, skulpturalar va sahna dizaynlari kabi turlar o'zining estetik go'zalligi va badiiy ifodaliligi orqali san'at va me'morchilikda yuksak ahamiyatga ega. O'zbekistonda, ayniqsa tarixiy shaharlar va diniy binolarda mahobatli rangtasvirning keng tarqalganligi uning madaniy va san'at darajasidagi ahamiyatini yanada oshiradi. Mahobatli rangtasvirning muhim va asosiy turlaridan biri vitraj an'ati ham bugungi kunda tomoshabinlarda qiziqish uyg'otmoqda.

Vitraj san'ati rangli shisha orqali turli xil tasvirlar yaratish san'ati bo'lib, asosan diniy yoki ma'naviy mavzularni yoritish uchun ishlatilgan. O'zbekistonning boy madaniy merosi va tarixiy an'analari bilan bog'liq ravishda, vitraj san'ati mamlakatda o'ziga xos o'rin tutadi. XXI asrda bu san'at turi nafaqat estetik jihatdan, balki madaniyat, turizm, iqtisodiy va ma'naviy rivojlanish nuqtai nazaridan ham katta ahamiyat kasb etmoqda. Vitraj san'ati bugungi kunda O'zbekistonda zamonaviy va an'anaviy qadriyatlarni birlashtiruvchi muhim vositaga aylanmoqda.

Vitraj san'ati o'zining yuqori darajada o'ziga xos va murakkab texnikasiga ega.

O'zbekistonning qadimiy arxitekturasida vitrajlar keng qo'llanilgan, ayniqsa, islom me'morchiligida. O'zbekistonda, xususan Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlarning tarixiy obidalarida vitrajlar an'anaviy tarzda yoritilgan. Bu san'at shakli, ayniqsa, masjidlar, madrasalar, cherkovlar, saroylar va boshqa muhim jamoat binolarining, qolaversa bugungi kunda shaxsiy uy joylar bezaklarida ham keng tarqalgan. Vitrajlar faqatgina estetik jihatdan chiroyli emas, balki diniy va ma'naviy ramzlarni o'zida mujassamlashtiradi.

XXI asrda vitraj san'ati yangi bosqichga ko'tarildi. O'zbekistonning tarixiy va madaniy merosini saqlab qolish, zamonaviy talablarga moslashtirish va yangi uslublar yaratish uchun vitraj san'ati rivojlanmoqda.

An'anaviy va zamonaviy uslublarning integratsiyasi XXI asrda O'zbekiston vitraj san'ati o'zining qadimiy an'analari bilan zamonaviy dizayn elementlarini birlashtirgan holda yangi shakllarda namoyon bo'lmoqda. Rassomlar va dizaynerlar, vitrajlarni faqat diniy binolarda emas, balki zamonaviy me'morchilikda ham qo'llashmoqda. Shuningdek, vitrajlarning dizaynida geometrik naqshlar va abstrakt kompozitsiyalar ko'proq uchramoqda. Bu esa vitraj san'atining yangilanishi va yosh avlod uchun jozibador bo'lishiga imkon yaratadi.

Arxitektura va interyer dizayni vitrajlari bugungi kunda faqat masjidlar va madrasalar bilan bog'liq emas, balki zamonaviy arxitektura va interyer dizaynida ham keng qo'llanilmoqda. Uylar, ofislar, turistik joylar va jamoat binolarida vitrajlar muhim bezak elementlariga aylanmoqda. Bu san'at shakli yordamida har bir binoning o'ziga xos atmosferasi yaratilib, uning estetik go'zalligi oshirilmoqda. Vitrajlar, shuningdek, yashash va ish joylarida yorug'likni boshqarish, ularning ma'naviy muhitini shakllantirishda ham qo'llaniladi.

Vitrajning turizm va madaniyatdagi roli haqida gapiradigan bo'lsak, O'zbekistonning tarixiy obidalaridagi vitrajlar turistlarga mamlakatning boy madaniy merosi haqida ma'lumot beradi. Samarqand, Buxoro, Toshkent va boshqa shaharlardagi me'moriy yodgorliklarda vitrajlar mamlakatning ma'naviy va diniy tarixini yoritadi. Shuningek, vitrajlar, o'zining chuqur ma'naviy va diniy ramzlari bilan, ijtimoiy va madaniy qadriyatlarni aks ettiruvchi muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. O'zbekistonning rang-barang va ko'p madaniyatli jamiyatida vitraj san'ati milliy identitetni saqlash, diniy va ma'naviy qadriyatlarni hurmat qilishda katta ahamiyatga ega.

Vitrajlarning ko'plab tasvirlarida O'zbekistonning tarixiy voqealari, xalqning urf-odatları va qadriyatlari aks etadi.

Turizm sohasida vitrajlar madaniy merosni saqlash va uni yangi avlodga yetkazishning muhim vositasi sifatida xizmat qiladi. Bundan tashqari, zamonaviy vitrajlar san'ati, san'at galereyalari va ko'rgazmalarda namoyish etilayotgani uchun xalqaro miqyosda tanilish imkoniyatini yaratmoqda.

XXI asrda vitraj san'ati yosh rassomlar va dizaynerlar uchun ijodiy imkoniyatlarni ochib bermoqda. O'zbekistonda vitrajga qiziqish ortib bormoqda, yosh avlod bu san'atni o'rganishga, yaratishga va rivojlantirishga harakat qilmoqda. San'at oliygohlarida vitraj san'ati kurslari, seminarlar va ko'rgazmalar orqali bu san'at turi yoshlar orasida keng tarqalmoqda. Vitraj san'ati o'ziga xos texnikalar va estetik yondashuvlarni talab qilgani uchun bu yosh rassomlar uchun ajoyib ijodiy imkoniyatlarni yaratadi.

Vitrajlarning XXI asrda qo'llanilishining yana bir muhim jihati shunaki, bu ularning ekologik tomonidir. Rangli shishalardan foydalanish, energiya tejamkorligini oshirish va binolarda tabiiy yorug'likni boshqarish orqali vitrajlar, ekologik muammolarni hal qilishda yordam berishi mumkin. Bugungi kunda vitraj san'ati dizaynerlari atrof-muhitni hurmat qilish va ekologik muammolarni e'tiborga olishga harakat qilmoqdalar.

XXI asrda O'zbekistonda vitraj san'ati nafaqat arxitektura va interyer dizaynining estetik qismini boyitish, balki mamlakatning madaniy va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Vitrajlarning an'anaviy va zamonaviy shakllari, yosh avlodni yaratishga ilhomlantirishda, shuningdek, O'zbekistonning madaniy merosini saqlash va uni dunyo bo'ylab tanitishda muhim rol o'ynamoqda.

Bugungi kunda vitraj san'ati, milliy an'analarni yangi talqinlarda yaratishda va zamonaviy dizayn elementlarini o'z ichiga olgan asarlar yaratishda o'zining beqiyos ahamiyatini ko'rsatmoqda.

REFERENCES

1. VITRAJ SAN'ATI. (2024). *Ustozlar Uchun*, 53(2), 187-190.
<https://pedagoglar.org/02/article/view/186>
2. Гузенко Наталья Владимировна, & Лодочникова Анастасия Сергеевна (2020). История развития витражного искусства. Наука, образование и культура, (2 (46)), 55-58.
3. qizi Zarifova, D. O. (2023). RANGLARNING FAZOVIY BIRIKMALARI VA XUSUSIYATLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 159-162.
4. Zarifova, D. (2023). TEACHING TECHNOLOGY OF THE TOPIC OF PORTRAIT OF THE HUMAN HEAD IN PAINTING. Modern Science and Research, 2(10), 391-393.
5. Zarifova Dilfuza Omon qizi., [RANGTASVIR FANINI O'QITISH TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI](#). O'zbekiston zamonaviy san'atining innovatsion rivojlanish istiqbollari mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami.